Ч. 153. Львів, середа 30. серпня 1922. Почтову належність оплачено гуртом. Рік I.

ГРОМАДСЬКИЙ ВІСТНИК

Виходить о годині 7. рано.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 1500 М
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Швайцарії 5 фр. шв., Німеччині 200 марок, Чехословаччині 30 корон ч., Болгарії 60 левів, Румунії 50 лей, Австрії 3000 корон. Зміна адреси 100 марок польських.

Один прим. 60 Мкп.

РЕДАКЦІЯ, АДМІНІСТРАЦІЯ й ЕКСПЕДИЦІЯ: ЛЬВІВ, РИНОК ч. 10

Голос народу.

Львів, 28. серпня 1922.

В суботу, 26. ц. м. радив у Львові Ширший Народній Комітет. Із всіх сторін краю явилися відпоручники української народньої трудової партії. В нарадах взяло участь 203 делегати, а саме 182 з краю і 21 зі Львова (себто члени Тіснійшого Народнього Комітету). Були заступлені всі східно-галицькі повіти без вийнятку. Більші центри (як Станиславів, Перемишль, Тернопіль вислали по два і три делегати).

На зїзді Ширшого Народнього Комітету домінували дві справи: а) справа виборів, розписаних польською владою також і на території Східної Галичини і справа приладжуваної у Варшаві воєвідської автономії.

Тіснійший Народній Комітет порішив обі ті справи вирішенню краю. Сталося це не із засадничих причин, бо засадниче становище Народнього Комітету є загально відоме і під тим оглядом не лишає ані дрібки сумніву. Тут грали ролю виключно тільки тактичні згляди.

Вже в статті „Вибори“ з 23. п. м. зясували ми вичерпуючо міжнароднє становище галицької справи, окремий державний характер Східної Галичини та виразно означили, що навіть на основі польської виборчої ординації громадяне нашого краю не можуть брати участи у виборах. Польська виборча ординація виразно постановляє, що участь у виборах можуть брати, як це зрештою водиться в кождій державі за вийнятком Росії, тільки горожане польської держави і вибраними можуть бути лиш польські горожане. На основі рішення Найвищої Ради в Парижі з 25. червня 1919 Польща одержала мандат обсадити своїм військом цілу Сх. Галичину по Збруч, але така обсада нічим не передрішувала вирішення справи Східної Галичини під державно правним оглядом. Що більше! Дальші постанови компетентних міжнародніх чинників, а саме трактат у Сен Жермен (стаття 91-ша) переніс суверенні права б. Австрії на держави антанти, заступлені в Найвищій Раді, а трактат в Севр перевів розмежовання поодиноких сукцесійних держав. Цим трактатом поведено також тимчасову границю Східної Галичини від всіх її сусідів, а також від Польщі. В цім трактаті Східна Галичина виступає окремою державною одиницею, заступленою своїми суверенами, державами антанти.

Цей правний стан не змінено в нічім до нинішнього дня. Навпаки, з усею рішучістю зазначувано його компетентними чинниками всюди, де тільки впало слово про Сх. Галичину. На засіданнях Ради Союзу Народів і повного Збору Союзу Народів, в Генуї, в парляментах Англії й Італії, на засіданнях громадянських організацій Тов. Лиги Націй, — всюди обстоювано принцип окремішности Сх. Галичини під політичним оглядом. Одночасно всі ці установи звертали увагу компетентних міжнародніх чинників на конечність остаточного вирішення східно-галицької проблеми в інтересі впорядковання відносин у самім краю та в інтересі мира Східної Европи.

Крім цього становища міжнародніх чинників ще важнійшим є становище самого галицького населення. Спираючись, на проголошених цілим світом і підпертих державами антанти принципах про самоозначення народів і сповнюючи природне змагання кождої нації до свободи, до порядковання своєю територією згідно з інтересами величезної більшости населення, галицький народ виконав своє право самоозначення через уконституовання галицької держави і державної влади. Для оборони своєї свободи і своєї державної території галицько-український народ виставив реґулярну армію, яка на протязі девяти місяців боронила край проти наступаючої польської армії.

І з предметово-правної точки погляду (становище держав антанти) та з підметово-правної (становище галицько-українського народу) Східна Галичина не перестала істнувати як окрема правно-державна одиниця. Мимо такого ясного стану східно-галицької справи польський уряд і всі инші чинники польської держави бажають створенням доконаних фактів перевести анексію Сх. Галичини. В ряді тих доконаних фактів знайшлися і вибори до польського сойму і польська „автономія“ для Східної Галичини.

В обох справах Ширший Народній Комітет заняв рішуче становище. В суботу 203 голосами шляхом індивідуального голосовання, т. зн. одноголосно, проголошено абстиненцію від польських виборів. Ширший Народній Комітет в ухваленій одноголосно резолюції ствердив нарушення польською владою правно державного стану на области Сх. Галичини через односторонні акти. Всі делегати, а в першу чергу селяне, заявили, що виборчий акт не істнує для українського населення. Одночасно рішено в порозумінню і при співучасти всіх українських партій заложити найбільш рішучий протест проти польських виборів перед державами антанти.

Так само рішучо виступлено проти всяких проектів польської автономії. Галицько-український народ, котрий вже виконав своє право самоозначення, ніколи і під нїяким натиском не відступить від своєї державности. Всі спроби повалити галицьку державність, всі односторонні „доконані факти“ можуть мати значіння лиш для їх авторів. Галицько-український народ непохитно стоїть під прапором своєї власної державности.

Цей голос народу є в цілім ряді подібних актів ствердженням тої простолінійности в змаганню до реалізації своєї державности, яка проявилася 19. жовтня 1918 р. І нема сили, нема підступу, і нема насильства, що змогли би захитати народньою волею.

Велика Україна.

Повстанчий рух на Поділлю.

Польські часописи довідуються від осіб, що на днях прибули з за Збруча, що на радянській Україні, а головно в західній части Поділля розвивається знова повстанчий рух. Там потворилися численні повстанчі відділи, які нападають систематично на червоноармейців і совітських урядовців, як також на купців.

Такі напади прибрали масовий характер особливо в области Летичева, Ново-Констянтинова, Хмельника і Межибора.

Новий конфлікт з польським посольством в Харкові.

„Ґазета Варшавська“ (ч. 231) доносить, що від двох тижнів радянський уряд України веде акцію проти польського посольства в Харкові і проти Поляків, що живуть на В. Україні. Цю акцію приписує згаданий денник бажанням радянського уряду дістати в руки докази про контрреволюцію і шпіонську діяльність польського посольства в Харкові. В тій ціли переведено масові ревізії і арештування Поляків в Харкові, Києві, Одесі, Херсоні, Миколаєві і инших містах.

Між иншим переведено ревізії у співробітників польського посольства в Харкові та його делеґацій на провінції. Кромі цього арештовано також багато Поляків, горожан Польщі і рад. України, пошукуючи у них доказів за піддержування зносин з Польщею, або польським посольством.

У відповідь на те польське посольство в Харкові зложило в комісаріяті для закордонних справ ноту протест проти цих арештовань. На це відповів радянський уряд нотою, в якій твердить, що деякі урядники польського посольства ведуть контрреволюційну і шпіонську акцію, і домагається їх усунення.

Наради в Берліні і Празі.

Після довгих і безуспішних конференцій в Генуї, відтак Газі і Льондоні очі цілого світа звернулися на Берлін і Прагу де під цю пору ведуться дальші наради над успокоєнням Европи.

В Берліні перебуває під цю пору делеґація т. зв. репараційної комісії. Які будуть оконечні висліди нарад цієї комісії в столиці Німеччини — годі сьогодня передбачити. Всеж таки вони є будь що будь дальшим кроком вперед, дальшим етапом в дуже важній для цілого світа справі уладження взаємин поміж Францією, Англією і Німеччиною і то в найблизшій будучині.

Кромі цього велися в Берліні і Празі вправді короткі, одначе не менше важні наради в справі Австрії. Обкроєна на всі боки Австрія, полишена при відрубнім державнім життю, не має ніяких умов самостійного істнування. Доказом цього та страшна криза, яку сьогодня переживає цей край, криза, що дорівнує своєю катастрофальністю большевицькій. Ця криза з кождим днем збільшається і може скінчитися дуже сумно. Вправді антанта хотіла ратувати Австрію і дати їй позичку в квоті 5 мілїонів фунтів стерлінґів, одначе цей плян не здійснився наслідком розбиття льондонської конференції. Після того Льойд Джордж дав Австрії раду, щоби вона звернулася в тій справі до Союза Народів. Очивидно ця рада не має ніякого значіння для Австрії і вона дальше потопає.

Австрійський кабінет, хотячи якось вийти з того зачарованого кола, рішився сам приступити до діла, а не ждати, аж над нею змилосердиться антанта. Вслід за тим австрійський канцлер Зайпель відбув подорож до Праги і Берліна, звідки поїхав до Італії. Обговорюючи цю поїздку Зайпля, віденська преса писала, що її метою є бажання радикально закінчити протяжну „австрійську недугу“. В політичних колах панують ріжні думки що до способів, якими можна цю недугу вилічити. Одні твердять, що це можливе тільки через прилучення Австрії до Німеччини, проти чого в своїм часі виступила рішучо антанта. Другі хотять бачити спасення Австрії у прилученню її до Баварії, яка малаб відірватися від німецької державної єдности. Треті заявляються за приступленням Австрії до малої антанти. Инші думають, що Австрію могла би спасти велика позичка з боку Чехословаччини, яка за те одержала би контролю над австрійськими залізницями. Ще инші є погляду, що найкращим виходом з цього замотаного положення булаб митова унія з Італією і Чехословаччиною.

За тією концепцією має навіть стояти Англія.

Котра з цих концепцій має вигляди на зреалізовання — важко сьогодня сказати, бо не маємо ніяких конкретних звісток про перебіг нарад австрійського канцлера в Берліні і Празі, не знаємо також, які реальні наслідки матимуть його наради з італійським урядом. Коли за обіцянками Шанцера підуть діла, то можна надіятися на яке-таке полагодження австрійської кризи, о скільки тому не перешкодить мала антанта за радою Франції. На всякий випадок одно є певне: такий чи инший кінець Австрії — немినучий, бо вона не має ніяких даних до самостійного істнування. Очевидно при тім можливі всякі комбінації і непередбачені колізіїізза суперечности інтересів сусідуючих з Австрією держав. Наслідком того цю замотану справу було б найкраще і найсправедливійше покінчити на основі проголошеного антантного права про самоозначення і дати Австрії спромогу висказати свою волю.

З польських справ.

„Ірляндія над Збручем".

Варшавський „Курієр Польскі" приносить під повищим заголовком вступну статтю, в якій обговорює східно-галицьку проблему. Покликуючися на слова Льойда Джорджа, що підчас генуенської конференції висловив побоювання, що „Сх. Галичина може замінитися в Ірляндію над Збручем" — „Курієр Польскі" не знає чи східно галицькі Українці дорівнюють інтелігенцією Ірляндцям, але знає, що так само хибна політика Польщі як і держав антанти не повинна тут мати місця".

Погром Жидів на Гор. Шлеську.

„Хвиля" містить ряд протоколів списаних з жертвами протижидівських погромів на Гор. Шлеську.

І так п. І. Фр. з Освєнціма оповідає: В понеділок, коли я стояв при касі на залізничому двірци в Катовицях побачив я надвигаючу товпу, яка розбивала Жидів. Супроти сього я кинувся до втечі. Бандити пігнали за мною а ті, що мене догнали, болюче мене побили. Я побіг до міста, шукаючи захисту по склепах. В християнських склепах відмовили мені захисту. Щойно в магазині Авраамера на Кверштрассе, вдалося мені заховатися перед тічнею. Товпа опричників окружила склеп, а найбільш агресивні витягли мене зі схованки і побили до крови.

Я видерся опричникам знову і сховався в якусь пивницю. Пізним вечером вернув я на дворець а відтіля до Кракова".

Друга жертва насильства, п. Л. Г. з Кракова, оповідає:

Дня 23. ц. м о 7·10 рано я приїхав до Мисловіц. Підчас безправно переведеної в мене ревізії банда зложена з 10 опричників почала мене бити палицями. Поліціянт, до якого я звернувся з просьбою о поміч, віддав мене в руки опришків. Вони били мене далі і шарпали бороду, чому спокійно приглядався начальник тамошної стациї.

Нарутович говорить.

На відбутій оноді в польському міністерстві закордонних справ пресовій конференції, заявив міністер Нарутович таке: Як я вже неоднократно заявляв, проблєми польської політики не змінилися. Загальних принципів, обговорюваних стільки разів, так моїм попередником, як і мною не потребую тут повторювати, хочу тільки порушити цілий ряд актуальних питань теперішної доби.

1) Відношення до великих держав. Стоїмо під знаком поважних, міжнародніх труднощів, які виринули з причин економічної кризи в Европі, якої на жаль не змогла злагодити остання велика конференція. Момент найбільшого напруження назрів на тлі справи німецьких репарацій в Льондоні. Ця справа не може бути для нас байдужою, вже хоч би тому, що доторкається вона найживотнійших інтересів нашого союзника — Франції. Ми переконані, що вона не в силі глибше скаламутити взаємин між союзними державами, на яких солідарности мусить спиратися світовий мир. Тому буде нашим бажанням причинитися по можности до усунення труднощів і удержання союза аліянтів.

2) Зїзд в Празі. Я переконаний, що наша точка погляду дотично загально-европейських інтересів найде також повну допомогу урядів малої антанти, з якими будемо переговорювати в Празі. Порозуміння чотирох держав середущої Европи, якого важність зарисувалася в Женеві і в Газі, єднає непевна анальоґія внутрішних відносин.

Коли будемо на них дивитися крізь призму прав національних меншостей, зрозуміємо конечність їх ліберального трактування також при недопущенню до нарушення принципу державної суверенности, так важної супроти непохитної консолідації молодих державних організмів, мимо того покликаних до розвязки трудних завдань.

Супроти так важних завдань в области світової політики, поки що на другий плян мусимо усунути льокальні ріжниці, які на разі можуть нас ділити з Чехословаччиною.

3. Подорож Пілсудского до Букарешту. З поміж держав малої антанти союз з Румунією є предметом нашої спеціяльної уваги. Не сумніваюся, що відложена свого часу а замірена в половині слідуючого місяця візита начальника держави в Букарешті причиниться до іще більшого закріплення польсько-румунської приязни, опертої на спільних інтересах і завданнях.

Програма уряду в справі Сх. Галичини є загально відома. Хочу тільки підчеркнути, що обнятя виборами території Сх. Галичини є природним проявом суверенности уряду польської держави, який виконує без застережень над цілою австрійською займанщиною. Я переконаний, що в опінії українського населення візьме верх погляд про конечність льояльної праці в користь польської державности. Не сумніваюся ані на хвилю, що союзні держави признають повню суверенних прав у Сх. Галичині і що одинокою причиною проволоки, яка зайшла з їх боку в формальному доконанню акту визнання, була їх печаливість о національні меншости. Про їх справжню долю в межах польської держави говорив я перед хвилею, а щоби познайомити держави з нашими замірами на будуче, мав я вже нагоду представити їм основи проєкту автономічного закону для східних воєвудств з мішаним населенням, який має бути представлений соймови. Не маю ніяких причин сумніватися в прихильне принятя того проєкту з боку союзних держав".

Крім того говорив Нарутович про справу Вильна, польсько-російських відносин, Ґданська, балтійських держав і Сходу, підчеркуючи на кождому кроці здецидовану „рожевітсь" становища Польщі.

Переговори в Берліні.

Перебіг переговорів.

Нім. державний канцлер д-р Вірт приняв 24. ц. м. представників соціялдемократичного і християнського промислового світа та поінформував їх про перебіг переговорів уряду з делєґатами репараційної комісії. Згадані делєґати поставили домагання передачі продуктивних заставів як вуголь і дерево, котре находиться в посіданню держави в области Рену і Рур. Німецький уряд відкинув те домагання, предложив натомість вложення резервового фонду в чужій валюті, який здепоновано би в окупованій области. В разі невиповнення німецьких чинитьб в дереві і вугіллю, моглаб Антанта покласти руку на цей фонд. Делєґати відкинули однак на останнім засіданню це предложення нім. уряду, предкладаючи натомість в друге проєкт в справі надренських копалень і лісів.

Канцлер заявив представникам, що рішення державного кабінету в тій справі є оконечні і не можуть бути змінені.

Пізно вечером скликано кабінетну раду у президента републики. На цій нараді зазначив канцлер д-р Вірт, що уступки німецького уряду в справі репарацій пішли так далеко, як тільки можна було дійти не наражаючи німецький народ на крайну нужду і голод.

Н. Фр. Пр." доносить про минимe предложення Брендбері, передати застави на руки Зединених Держав.

Уступки Мокле.

Берлінський заступник Горст — Пресси поміщує в своїм орґані перебіг розмови, яку мав з визначною французькою особистістю, що стоїть близько репараційної делєґації і пише м. и.: Поанкаре і всі компетентні чинники французької політики є схильні згодитися на обниження репараційної суми на 50 міліярдів золотих марок, але тільки під умовою счеркнення частини французьких довгів в Америці і в Англії. Переговори делєґатів Мокле і Брендбері з нім. канцлером д-р Віртом і міністром фінансів Гермесом, не довели до тепер до ніякого конкретного висліду — і нема взагалі великої надії, щоби можна було до нього дійти. Французький політик впевнює, що Брендбері попирає домагання Мокле в справі продуктивних заставів, противиться однак насильному накидуванню Німеччині цих домагань.

Що торкається Мокле, то цей обстоює вправді на підставі одержаних інструкцій при заставі лісів і копалень, як ґарантії для мораторії, допускає однак певні зміни в своїх домаганнях. Згадані уступки Мокле предбачують оставлення копалень і лісів в німецьких руках, домагаються однак поставлення над ними контролі, установленої репараційною комісією. По всякій правдоподібности таку контролю доручено би Америці.

Англійські побоювання.

„Юнайтед Телеграф" доносить з Льондону, що Брендбері одержав припоручення інтервенювати в Берліні в справі припинення дальшої емісії німецьких банкнотів і увійти в тій цілі в порозуміння з кабінетом Вірта. В Англії розуміють, що наглe обниження курсу німецької марки є в першу чергу наслідком непевного політичного положення, побоюються однак, шо така з день на день збільшуюча інфляція може викликати стан, з якого годі

На сторожі народнього добра.

9)

(Додаток до „Вістника" неуконституованої фондації „Народнього Дому" у Львові).

(Докінчення.)

З такою самою злобою, напасливістю, клеветливістю і безличністю, з якою „Вѣстникъ Народного Дома подъ редакціей д-ра В. А. Яворского" представив діяльність Кураторії в инших справах цього Інститута, накидається і на її поступовання в справі „Літер. фондації ім. Качковского" і розділу премій. Редакція „Вѣстника Н. Дома" прямо каже, що „завѣщаныя пок. М. А. Качковскимъ на русскія литературныя цѣли средства были теперь вчужѣ разхыщены какъ-разъ злѣйшими противниками и хулителями этого литературно-національного направленія, которые и распредѣлили между собой захваченные наличныя суммы въ два пріема 1919 р. (22.705 австр. кор. (15.853 Мп.) і 1920 р. (5500 Мп.)" По словам редакції „Вѣстника Н. Д." „украинскіе общественные дѣятели, съ митрополитомъ гр. Шептицкимъ и епископами Хомишинымъ и Коцыловскимъ во главѣ, нашли возможнымъ и удобнымъ произвольно захватить (значить: заграбили!) ее (фондацію) въ свои руки".

Редакція „Вѣстника Н. Д" намагається голословними крутійствами в несвідому сеї справи суспільність вмовити, начеб-то бувшому „управлющему совѣтови" відняти управу на основі продовження „пресловутыхъ брошюръ В. Дѣдошака и А. Барвинскаго и многихъ дальнѣйшихъ измышленій (?!) партійной украинской печати", наче то Кураторія мала метою на основі „вводной главы отчета, опорочити права „Русскаго Народного Дома" не только на первоначальную его фундацію 1849 г., но и на пріобрѣтенное впослѣдствіи уже имъ самымъ имущество", хоч се загально відоме, що цісарська фондація була дарована нашому народови в ціли його національно-культурного розвитку на народніх основах, що такі були інтенції ініціятора ідеї здвигнення „Народного Дому" Льва Трещаківського, митрополита Гр. Яхимовича, Михайла Куземського і ин. народолюбців 1848 р., а не в ціли московщення й оправославлювання нашого народу, та що ті народолюбці свою працю і змагання вкладали в Інститут „Народний Дім" і другу городську церкву не на те, щоби „Управл. Совѣтъ", котрий „захватилъ" управу і з одного боку славъ телеґраму „къ Его Величеству Императору Францъ Іосифу съ вираженіемъ вѣрноподданческих чувствъ и лояльности" (гл. Вістник Н. Д. 1918—19, стор. 10. і 11, підписану деканом М. Матковським, сеніором Ставропигії ... ом Іваsечком і проф. І. Костецьким, предсідателем „Нар. Дому", (14. грудня 1912 р.), а 9. лютого 1915 р. „Его Сіятельству Г. военному генералъ-губернатору Галичини гр. Г. Бобринскому" подав „прошеніе", підписане власноручно тимже самим предсідателем І. Костецьким і Ю. Луцикомъ, що Прав. Совѣтъ „Русск. Народ. Дома" давно уже становилъ обѣ свои церкви предоставить для православнаго богослуженія и еще въ ноябрѣ місяцѣ 1914 г. обратился къ Впр. Евлогію съ приглашеніемъ во всѣ свои пріѣзды въ Львовъ священодѣйствовать въ Преображ. Церкви" (ibid. стор. 12, 13) — і „о назначеніи русскаго православного священика".

Та яскрава дволичність згаданого „Совѣта" найкраще характеризує його крутійства подібно, як і крутійство „Редакції", котра виводи брошури А. Барвінського оперті на автентичних документах збуває голословним балаканням про „тенденціозность", „измышленія", злостныя инсинуации и доносы".

Таку саму вартість має арґументація „Редакціи Вѣстника Н. Д.", начеб то літер. фондація ім. Качовського була призначена на премії тих „карпаторусских писателей редакцій, котрі уживають „исторически (?!) образовавшійся въ Галицкой Руси русскій литературный языкъ и этимологическое правописаніе". Не знає, чи може удає, що не знає „Редакція Вѣстника Н. Д.", що

буде вийти. Англійські урядові круги числяться поважно з тим, що нім. марка не осягнула ще вповні найнищої степені своєї депреціяції і що треба сподівати ь ще гіршого обороту справи.

Дописи з краю.

Підгаєччина.

„Вец" Пястовців в Золотниках.

Старанно приготований плякатами „лончніками" вец пястовців (людовців, вітосовців) відбувся в Золотниках дня 13. ц. м. З дооколичних сіл прибуло по два, три, з Золотник і Бурканова доволі людий, бо віче зачалося після мши і Служби божої, але на загал, що до числа учасників випав вец марно. Головним референтом був посол Навроцкі. Говорив про ситуацію політичну. Якийсь легіоніст з ордером, якийсь малопольський академік з сусідства реферував дальші точки. Вимовний посол людовець без краватки — Навроцкі, в довгій, двогодинній промові оповідав про утворення Польщі, сойм, число і угрупування сторонництв, взаімне. їх відношення а властиво безвпинну боротьбу, спочуваючи соціялістам. Заслуга утворення і істнування Польщі паде на людовців, а будучність і розцвіт узалежнюється розростом людової партії, а коли би взяли верх ендеки і їх побратими, то Польща провалиться. Тому при надходячих виборах мусять вийти пястовці, а що у „Всходнєй Малопольсце" є і Русіні, то взивав горячо, щоби тії голосували на людовця, як один муж. Українці повинні бути задоволені під пануванням Польщі, бо „прецінь мають Польщу" (sic!), а якби з дурного розуму хотіли вибрати Українця, тоби вийшли на сім дуже лихо. Українські посли запродали би Малопольщу або Нінцям або большевикам на Україні. Прецінь народови руському добре діється під Польщею, зовсім не гірше як польському. З вибором послів людовців настане справдішний рай, бо земля вся дістанеться „малорольним, безрольним та жолнєржом" („мазурам"). Тілько людовці в силі закріпити землю за „людем польскім!", тому з панами проч. Дідичі парцелюють землю „дзіко" і без пляну (часами і Українцеви продадуть) а людовці переведуть пляново (не дадуть Українцеви ні клаптика). Накликував організуватися, а якби жандармерія або староство ставило перепони, то донести зараз до голови товариства у Варшаві.

На вічу жандармерія з початку була з наїженими крісами, потім зняла байнети, а вкінці забралася. Пишучим листи до управи сторонництва радив бути осторожними, бо листи гинуть або почта листи відкриває. Виступив остро против учительства, бо не всі попирають людовців, за що вони з ними порахуються; різко виступив против надужить жандармерії за її поведення, брання відвод і т. д.

Дальший бесідник бавив вічевиків знаменито, а розсмішивши їх закликав голосувати „браці Русінуф" на людовців, а не на Русінуф, бож ту „пшецє Польска". Порядно брав панів, ніби без ріжниці, говорячи: „ствожил пан Буг Адама, алє і створжил хама, би на Адама працовал". Дісталося і нашому дорогому Митрополитові Шептицькому, бо „дзяла пшеціф Польсце" за границею.

На замовлену інтерпеляцію відповів п. посол в справі парцеляції ось що: „Тії, що купили поле на парцеляції, контракти дістануть, але як побідять ендеки при виборах, то відберуть ґрунта. На заклик трохи накричали, тай відспівавши роту, зорганізували сторонництво своє. Правда, що Українці на „роті" не були, бо завдалегідь усунулися. Розходячися, нарід гуторив та говорив: „Не деріть собі на дармо горла, нас вже не злапаєте". На самім кінци остаточно вирішено справу Малопольскі, — яку тут получено „нерозервальнє з Мацєржон". Поживемо, побачимо!

Пасічне, п. Станиславів.

(*Шевченкове свято.*)

Дня 23. липня 1922 відбулися вечерниці в честь Шевченка в селі Пасічнім під Станіславовом заходом читальні „Просвіти". Се свято відсвяткувало село Пасічне перший раз. Програма концерту була слідуюча: Вступне слово і про значіння Шевченка та житепись поета говорив проф. Роман Заклинський. Мішаний хор місцевої молоді під діріґентурою п. Слезюка відспівав: „Чорноморці", „Вязанку народних пісень" і „Заповіт". Завдяки добрій волі гуртка учеників станиславівських відіграно смичковою музикою кілька композиций Лисенка. Особливу бачність звертало на себе виконання декляманій: уміло, з повним зрозумінням поетової душі деклямувала „Посланіє" панна Геня Будзенкіна. Гарно деклямував „Сон" ученик Вінтонів Мих. Вечерниці відбулися в стодолі Федика Миколи. Зорганізованням вечерниць займався п. Василь Маланюк і родина Петра Федика. Загально вечерниці випали добре. Знайшлося також кількох молодих хрунів, що хотячи перебити свято, справили музику на той сам час, однакож вся молодь пішла на свято, а музика забралася з нічим зі села. Присутних на вечерницях було понад 300 осіб. — *Гість.*

Отинія.

Отинія — місточко зі значним процентом української інтеліґенції, яке о скільки перед війною зачислялось до одного зі свідоміших на полі народньої та просвітньої праці о стільки тепер на цьому полі занедбане. Читальня „Просвіти" і досі не відновлена, хоч много зайвих „балачок" було присвячено цій справі свого часу — компетентними чинниками з поміж тут. українського громадянства а спеціяльно б. членами тут. „Просвіти", та на жаль — на балачках і скінчилося. Правда, нема тут власного будинку, алеж на поміщення читальні можна би винайняти 2—3 кімнати, бо порожних мешкань тут доволі. Панове бувші члени, повинні би занятись цею так пекучою справою.—бож справді сором, коли в деяких околичних селах — майже без інтеліґенції — читальні повідновлювано, а у нас ця справа на мертвому пункті, хоча і число тут. української інтеліґенції навіть на відвічальних становищах велике. У нас був завязався аматорських кружок, який дав цілий ряд вистав і то досить добрих і з добрими силами, як пп. Гасюк, Ґлухий, Злепко і и., але від довшого часу ані слуху і якби чужі мандрівні театри до нас не загощували, то дуже глухенько було би у нас. Актори наші—люде молоді, переважно господарі—вимовлюються „браком часу". Чи-ж справді не можна найти 3—4 год. тижнево часу для загальної справи? Шевченківським святом, як також акцією збірки для голодних В. України у нас ніхто не інтересується. Велика пора панове взятись за діло.

Є у нас ше й більше болячок і то дуже дразливих, але про ті — иншим разом. *Громадянин.*

РІЖНІ ВІСТИ.

В дгомі вбивства Колінса.

Вістка про вбивство Колінса викликала всюди пригноблюче враження, більше може чим в самій Англії.

Трагічний цей випадок зміцнив в Америці ще більше симпатії населення для Ірляндії, а преса і політичні круги обговорюють широко цей випадок. Всі без виїмку є пересвідчені, що смерть Колінса прискорить зліквідовання діяльности републиканських військ. Французька преса думає, що кріза в Ірляндії буде переломана. Ірляндія зачне вкінці організувати своє державне життя в атмосфері мира і порядку. Вбивство Колінса викликало також велике враження на папі, котрий заявив, що епідемія політичних вбивств вказує ще більше на конечність оборони суспільности перед переворотами і наклонювання її на дорогу засад мира і любови.

Поворот Л. Джорджа до Льондону.

ПАТ. подає, що причиною повороту Л. Джорджа до Льондону було бажання порозумітися з льордом Сесілем, котрий займається спеціяльно справами Ірляндії. Льойд Джордж бажає народитись з Сесілем в справі ситуації, яка витворилася іззаа смерти Колінса.

Австрія предложила Італії митну унію?

ПАТ. доносить: Мін. Шанцер розмовляючи на тему австр. кризи з заступником веронського часопису „Арена" сказав м. и.: Австрія предложила нам митну унію. Така унія булаб для Австрії дуже корисна мушу однак провірити докладно те предложення, о скільки воно є корисне також для Італії.

Уступлення Вівяні з Ради Союзу Народів.

ПАТ. доносить з Парижа, що сенатор Жувеналь буде заступником Вівяні в Союзі Народів. Вівяні уступає з особистих причин.

Бенеш в Марієнбаді.

З Марієнбаду доносять, що король Олександер принях 25. ц. м. чеського премера Бенеша, котрий удався відтак до Пасіча. Конференція тревала до год. 17·30. Вечером видав д-р Бенеш обід. О год. 21·30 відбулося у короля „суаре", після якого д-р Бенеш виїхав з Марієнбаду.

Протест Угорщини.

Представник угорського уряду в Парижі Гереші, переслав до Ради амбасадорів, від імени мадярського уряду ноту, де протестує проти конфіскати майна тих осіб в Семигороді, що оптували в користь Угорщини. Мимо того, що Рада амбасадорів не відбуває тепер нарад, передано згадану ноту секретаріятови Ради Союзу Народів.

„Слово" печатало твори українсьих письменників чистою народньою мовою і Кулішевою правописею, а так само збірник „Галичанинъ" виданий Б. А. Дідицьким і Я Головацьким. Язик, яким опісля почали послугуватися галицькі московіли, се не є ніякий „русскій литературный языкъ, исторически образовавшійся", а штучно витворена язикова мішанина, якою ніхто ані в Галичині, ані в бувшій Росії не говорить, який назвав московський учений Пипін „особый русскій языкъ", а инші московські письменники назвали „тарабарщиною".

Що гроші з літер. фондації ім. Качковського не були „в чужѣ разхищены" (значить розкрадені) „злѣйшими противниками й хулителями", котрі сповняли сумлінно свої обовязки під проводом Митрополита і обох Владик, а розділені поміж письменників за писання літературно і науково стійні, се виказано у „Вістнику" виданім Кураторією 1918-19 в основнім звіті на стор. 108—117 за р. 1919, а так само виготовлено подрібний і основний звіт з усіма поквітованнями і документами про наділення премій за рік 1920, котрого наслідком розвязання Кураторії письмом Намісництва з 31 грудня 1919 Кураторія не могла напечатати, але переховує для відома всього нашого суспільства і може кождого часу подати до прилюдного відома, коли найдуться на печатання потрібні в нинішних часах вельми високі кошти.

Замісць голословної клевети кинено і на діяльність літературної комісії за управи „української Кураторії" про „расхищеніе" „захваченныхъ наличныхъ сумъ" повинна6 була „Редакція Вѣстника Н. Д." радше вглянути в господарку попередньої комісії і „Упр. Совѣта" та звернути бачність на се, що в їх звітах якось не згоджуються рахунки Комісії з рахунками „Совѣта", чого в протоколах дотичних не вияснено.

Іменем Кураторії неуконституованої фондації „Народнього Дому" заявляємо з цілою рішучістю, що Кураторія обняла з поручення ц. к. Намісництва яко найвисшої фондаційної влади майно „Народнього Дому" в повнім неладі, в якім полишив її перед виїздом до Росії давний „Управляющій Совѣтъ" враз із канцелярійними і бібліотечними урядниками і серед вельми трудних обставин доложив усяких заходів, щоби упорядкувати се майно, канцелярію, архив, бібліотеку, музей, понищені і обдовжені камениці і знищений хутір в Білці, як се виказано точними даними в ч. 1, „Вістника Народного Дому" за рр. 1918-19 і як про се можна впевнитися із заведених і точно ведених у канцелярії ділових книг і протоколів засідань Кураторії. Кураторія, вважаючи все майно неуконституованої фондації „Народнього Дому" на основі документів добром всього українського народу в Галичині, призначеним для його національного і культурного розвитку, а не власністю якої небудь партії чи фракції, дбала по своїй найліпшій совісти й умілости, щоби довести його до ладу, а хоч діяльність Кураторії перервано і не дано їй довершити початого діла, то Кураторія з повним спокоєм сумлінно довершеного народнього обовязку оповістила вислід своїх змагань в ч. 1. виданого нею „Вістника" за 1918-19 рр. полишаючи предметову оцінку міродатним чинникам і всьому нашому суспільству і тому на подібні голословні напасти в будуччині відповідати не буде.

За Кураторію неуконституованої фондації „Народнього Дому" у Львові д. 16 березня 1922.

Від Кураторії неуконст. фондації „Народнього Дому":

Барвінський Александер, о. Войнаровський Тит, Кмицикевич Александер, Нападієвич Юліян, Д-р Студинський Кирило, Д-р Щурат Василь, Д-р Федак Стефан.[1])

1). Від часу покликання Кураторії (8 січня 1918) померли Кивелюк Іван і о. Лежогубський Теодозій, Д-р Кость Левицький пересилився до Відня

ТЕЛЄҐРАМИ.

Справа Австрії.

Відень. (ПАТ.) „Н. Фр. Пр." доносить з Праги: През. Масарик висловився про відносини Чехословаччини до Австрії ось так: Підчас війни виступали ми проти австроугорської монархії. Коли впала династія Габсбурґів і це, що було з нею звязане, витворилися між нами приязні відносини, бо Австрія є републикою, а ми републиканський устрій цінимо найвище. Наш еґоїстичний інтерес вимагає, щоби Австрія подужала. Чехословаччина зробить усе, щоби допомогти Австрії, тимбільше, що в Австрії мешкає дуже багато чехословацьких горожан, котрих доля лежить нам на серці.

Відень. (ПАТ. „Н. Вр. Тґт." містить берлінське звідомлення з Медіоляну, згідно з яким провідник фашістів Мусоліні в розмові з представниками „Джорналє д'Італія" заявив, що Італія мусить допомогти Австрії за згодою або без згоди антанти, а то з політичних причин. Шанцер — говорив М. — старається тепер виеманципуватися з під впливів Л. Джорджа і ділати на власну руку, щоби протиділати евентуальному походови Чехословаччини на Відень.

Будапешт. (ПАТ.) МБК. Мадярські політичні круги оцінюють прихильно акцію Італії в справі Австрії. На думку мадярської преси Італія не може допустити до поширення на Австрію впливів Чехословаччини і Югославії. На думку мадярських кругів, Мадярщина має право сподіватися, що розважна і предвиджуюча італійська політика буде схильна прийняти також кожню таку розвязку середньо-европейських справ, яка могтиме причинитися до розвитку економічних сил Мадярщини. Мадярське правительство займає досі відносно Австрії становище уважливого обсерватора.

Відень. (ПАТ.) По донесенням „Н. Фр. Пр." з Праги італійський посол Бордінаро, котрий тому кілька днів виїхав до Карльсбаду, одержав негайно відпустку і вчера вернув до Марієнбаду, де конферував з мін. Бенешем і мін. Пасічем. Наради відносилися до положення Австрії.

Відень. (ПАТ.) „Н. Вр. Тґт." пише, що згідно з телеґрамою півуряд. Аґ. Аваля відбулася між Білгородом, Прагою і Букарештом виміна думок у справі Австрії. З Білгородської преси виходить, що білгородське правительство дуже занепокоєне плянами Італії і хоче наклонити м. антанту до солідарного становища. Часописи зазначують, що треба, щоби держави м. антанти порозумілися і недопустили до упадку Австрії. Підчас нарад у Марієнбаді осягнено порозуміння щодо нового договору між Чехословаччиною й Югославією. Договір оголоситься небаром, має він передовсім на ціли, щоби одна держава прийшла другій з помічю в разі небезпеки.

Відень. (ПАТ.) „Н. Вр. Тґт." з Праги: Виступ Італії в справі Австрії викликав там велике занепокоєння. Є погляд, що Італія стремить до розтягнення свого протекторату над цілою середущою Европою, головно над Австрією. Не має сумніву, що Італія хоче позискати для свого пляну великодержави. На такий устрій середньої Европи не може позволити ані Чехословаччина, ані Югославія. Не може згодитися на це також мала антанта. Таке саме становище зайняла Франція. Сподіються, що прийде до компромісу між м. антантою й Австрією, та що санація Австрії послідує шляхом спільного порозуміння.

Відень. (ТАТ.) „Вр. Альґем. Цайтунг." з Берліна 28. ц. м.: Представник преси Герста звідомляє, що є незбиті докази, що Чехословаччина й Югослав'я під претекстом ратування Австрії приготовили спільні воєнні операції в ціли сотворення доконаного факту обсадою широкої стрефи між Австрією й Мадярщиною.

Третя сесія С. Народів.

Женева. (ПАТ.) Інформаційна секція ґен. секретаріяту Союза Народів звідомляє: Дня 4. вересня ц. р. отвориться третю річну сесію зборів Союза Народів. Збори займуться всіми справами, предложеними їм згідно з внутрішним правильником Зборів Союза. Є це: 1) справи, які відносяться до устрою С. Народів; 2) справи, що торкаються діяльности спеціяльних орґанізацій при С. Народів; 3) справи розоруження. Щодо цього Збори С. Народів приймуть до відома рапорт тимчасової мішаної комісії, яку другі Збори Союза уповажнили випрацювати плян зменшення зоружень. Кілька проєктів розоружень представлено комісії, котра ще перед отворенням сесії Зборів Союза має висказатися про примінення прінціпів, представлених лордом Роб. Сесілем. Збори Союза мають також прийняти до відома ряд відповідей ріжних правительств у звязи з домаганнями других Зборів С. Народів, що відносяться до обмеження військових видатків; 4) справи буджету С. Народів; 5) справи гуманітарної акції Союза; 6) політичні справи. Збори Союза видадуть рішення щодо просьби Мадярщини о прийняття її до Союза Народів. Збори мають також розглянути справу Виленщини. Правдоподібне є, що також ряд инших політичних питань предложиться Зборови Союза.

З репар. комісії. Гувер розємним суддєю.

Відень. (ПАТ.) „Н. фр. Пр." з Льондона: Ґубернатор Кокс був учера на сніданні у Л. Джорджа. Обговорювано справу вислання Гувера до репараційної комісії. Кокс мав дістати запевнення зі сторони Анґлії, Франції й Італії, що ці держави згодяться на вступлення Гувера до репар. комісії в характері розємного судді.

Відень. (ПАТ.) „Н. фр. Пр." з Берліна: Делеґати репараційної комісії відїхали вчера до Парижа. Позитивним вислідом уважають в Берліні, що делеґати могтимуть поінформувати репараційну комісію про положення Німеччини, що було їх завданням. В поінформованих кругах заявляють, що відїзд делеґатів не означає зовсім зірвання переговорів. Противно сподіються, що в найблизчому часі конференція будеться продовжати в Парижі.

Договір між Чехословаччиною й Югославією.

Відень (ПАТ). Часописи подають подробиці договору Чехословаччини з Югославією. По звідомленням з Марієнбаду договір заключено на 25 літ і містить військові, економічні, фінансові й торговельно-політичні кляузулі. Військова конвенція має характер дефензиви. Обі сторони зобовязуються дати собі військову поміч в разі нападу. Економічні, фінансові й торговельні кляузулі доповняють істнуючий уже договір.

Відень. (ТАТ.) Гол. Нюз Бюро звідомляє, що згідно з військовою конвенцією югославянські сили на границі між Австрією й Мадярщиною мається віддати до розпорядимости чеського воєнного штабу. Чеську гол. команду обійме ген. Подгайски, котрого шефом буде полк. Сіпек. Ген. Подгайски дістане 6. і 9. дивізію під проводом ґен. Креси і Шнайдерка. Югославянська армія для окупації зах. Мадярщини є під командою Сроковіча і Добріча. Ґен. Подгайски має вирушити з Прешбурґа. — Югославія висилає два полки на Штайнамангер, щоби злучити обі сили. Плян цей обіймає подрібно окупацію Австрії і Мадярщини під проводом Чехословаччини.

Нота Італії.

Рим. (ПАТ.) По інформаціям часописів по завтрішній Раді мін. італійське правительство вишле до союзних правительств ноту, в якій висловить думку щодо перешкодження військової акції в Австрії. Між Австрією й Італією є мабуть порозуміння щодо цього. Італія одначе прикладає якнайбільшу вагу, щоби ділати спільно з союзниками.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє (151) число „Гром. Вістника" сконфісковано за деякі місця вступної статті.

— **Самійленко у Львові.** Сьогодні до нашої редакції загостив відомий поет-ювилят Володимир Самійленко, який перебуває тепер на еміґрації.

— **Промоція.** Дня 15. серпня на університеті в Празі відбулася промоція на доктора прав п. Зеновія Сенюти.

— **І Ґредкі арештують.** Поліція в Ґродні арештувала 30 осіб, які плянували замах на тамошних представників польської влади. При ревізії найдено склад динаміту, зброю, муніцію і т. д. Провідник орґанізації втік.

— **Нагла смерть.** При вул. Ґолуховських у Львові помер наглою смертю купець Ґоднарка із Станиславова.

— **Крадуть доляри.** В почтовому уряді при Цловій площі у Львові викрадено знову доляри з американського листа. „Dziennik Ludowy" згадуючи це, подає: „Польська почта має в Америці огидну опінію. Тамошне населення обурене на скандалі, які діються на почтах нашого краю. Американський контрольор, що урядує на почті — це помічник для нашої адміністрації."

— **Відповідальність за поручені листи.** Згідно з новими розпорядками польські почтові уряди зобовязані до відповідальности за пропавші і загублені листи поручені із закордону. Під цю пору платня за один такий лист виносить 55 тисяч мп.

— **Нова тарифа платні за їзду фіякрами.** Від дня 23. серпня обовязує нова тарифа платні за їзду фякрами у Львові: за їзду в місті 600 мп. за годину, однокінкою 450 мп.; за їзду до рогачок, на Замок і Східні торги 1200 або 1800 мп. і за їзду на стацію і зі стації 1600 — 1300 мп.; за пакунок 400 мп. За їзду на похоронах платиться після часу.

— **Чехословаки в Югославії.** Під цю пору в Югославії живе 203.050 Чехословаків.

— **Арештовання большевицького комісаря в Берліні.** В Берліні арештовано большевицького комісаря Бачинського, члена чрезвичайки в Тулі. До Берліна приїхав, щоби прогуляти награблені гроші.

— **Велика пожежа в пристані.** У французькій пристані Калє вибухла пожежа в складі товарів. Причина невідома. Страти виносять міліони франків.

— **Траґічна смерть польського офіцира.** На днях у Львові, при вул. Королівській ч. 6. поручник польської армії Жулавскі розбирав ручну ґранату так необережно, що наступила експльозія. Граната відірвала поручникови руки і розбила голову, наслідком чого поручник зараз помер.

— **Упав з даху.** При вул. Міцкевича у Львові працювали робітники над направою будинку. Молодий 18 літний робітник Нестор, хорий, через необережність упав з даху третього поверху на хідник і згинув на місци.

Курс грошей.

Курси заграничних валют. Львівська неофіціяльна біржа нотувала дня 24. серпня: американські доляри 9200—9220, одинки і двійки 9100 — 9120, канад. доляри 9050—9070, одинки і двійки 8950—8970, нім. марки 7·20 — 7·30, сотки 7·00— 7·20, дрібні 7·00— 7·10, леї 63·00—64·00, дрібні 62·00-63·00, чеські корони 290·00—295·00, дрібні 280·00 до 290·00, рублі 5-сотки 140—155, сотки 140—150 25-рубл. 140—150, франц. франки 650 — 670, фунти штерлін. 35.000 — 35.500, швайц. франки 1.500·00 — 1.550·00 Золото: 20-кор. 34.000—34.500, 20-фр. 33.000—33.500, 20-марківки 34·500 — 36·000, 10-рубл. 40.000 — 41.000. — Срібло: Австр. корони 740 — 750. фльорени 1920 — 1930, рублі 2550—2570. Австр. тисячки новійшої емісії 600—650, старшої емісії 1600—1650, сотки новійшої емісії 600·—650·, стар. емісії 1600·00 — 1650·00, 50-коронівки 35·00—45·00, 20-коронівки 24—28, 10-коронівки 10—14, 1-ки і 2-ки 0·40—0·50, цар. 10-ки рубл. 1·25—135·00, решта дрібних 0·70 — 0.80 думські тисячки 20·00—30·00, думські 250-рубл. 15.00 до 22·00, карбованці 1·00—2·80, гривни 4·00—8·00, фунти шт. 30.000 — 31·000, дол. 5.850—5.950. 5-кор. 3850—3900, копійки 12·00—13·00, амер. доляри 7500—7600, половинки і чвертки 5.600—5.700, кан. дол. 6.400—6.500, дрібні 5.400 - 5.450, леї 740—750.

ЖЕРТВИ

Голодній Україні.

Повіт Городенський: 100.212 мп. і 1 дол. громада Серафинці, 21.550 мп. гр. Глушків, 18.650 мп. гр. Торговиця, 8.200 мп. гром. Незвиска-село, 8.188 мп. гр. Чернятин, 7.195 мп. гр. Ясенів пільний, 4.260 мп. гр. Семенівка.

Ожидів через гр.-кат. ур. пар.: 2.000 мп. о. Давидович Е., 1.800 мп. з таци церковної, по 1.000 мп. директ. Почапський К., Андрушків А., Заяць Ф., Гудима П., Остапків Й., Гарасимів М., по 500 мп. Москва М., Дубас І., Мордах М., Москва Я., 300 Король К., 120 Гудима Г., 100 Чапля А.

Пов. Заліщики. Збірка 63.050 місто Заліщики; 59.150 с. Винятинці; 40.000 с. Новосілка костюкова; 19.588 с. Шипівці Лисівці; 18.135 с. Устечко; 5 420 с. Шутроминці; 3.370 с. Синків (600 кґ. збіжа); 1603 с. Лисинички (300 кґ. зерна); 23.180 Амат. гурток збірка з вистави в Роздолі.

Парохія Тухля. Збірка. 5.000 Іван Волошин; по 1.000 К. Галишинець, Н. Волошин, М. Луців, П. Паньків, Д. Матвіїв, В. Плечій, С. Нагорнів, по 500 Ю. Малінович, К. Малінович, Ю. Плечій, А. Мечержак, М. Коружак, О. Галушинець, 24.740 о. Цегельський від господаря з Заздрости (парох Струсів) Івана Сліпоча, був. нка громади.

С. Жабин, пов. Зборів: 5000 Микола Медведик; 2000 Д. Стельмах; по 1000 П. Гаршинський, О. Музків; по 500 О. Фрей, І. Вербовський, Т. Медведик, Т. Карабін, М. Кемпінський, М. Микитишин, К. Медведик, М. Прокопів, І. Марусин; 400 Прокопів Ів.; 300 Домінний М.; по 300 М. Марусин, Т. Долинний, П. Боднар, А. Богуславський, М. Ґмінскі; по 200 П. Набіль, Т. Кобіль, Т. Микитишин, П. Микитишин, П. Банадиґа, П. Богуславський, А. Зелінська, Д. Коропецький, М. Литвин, І. Шпартун, І. Панчишин, Г. Шарф, М. Шарф, І. Калифа; 140 Ю. Галайко; по 120 О. Мотрук, П. Кентинський; по 100 О. Галайко, О. Богуславський, О. Долинний, В. Микитишин, М. Михайлишин, О. Боднар, О. Прощак, Р. Паскан, В. Обервaнюк, П. Кушнір, Д. Ковбасюк.

Видає і за редакцію відповідає Олекса Кузьма

З друкарні Спілки „Діло"